

KUNGL. INGENJÖRSVETENSKAPSAKADEMIEN
Royal Swedish Academy of Engineering Sciences

9 augusti 2009

Innovation för tillväxt – kraftsamling för Sveriges framtid

I grunden finns två sätt att öka tillväxten i ekonomin. Antingen ökar man de resurser som sätts in i produktionen, eller så hittar man smartare sätt att producera för att skapa mera värde utifrån samma mängd resurser. Det senare är ett sätt att beskriva innovation och står för lejonparten av tillväxten i ekonomin, enligt vissa bedömningar för upp till 90 procent. Innovation är i sin tur beroende av ett väl fungerande samspel mellan de aktörer som påverkar hur kunskap skapas och används – inom näringsliv, politik och forskning. Innovation kan exempelvis handla om bättre lösningar för hemsjukvården, nya miljövänligare konstruktionsmaterial eller nya affärsmodeller för att sälja musik via internet.

Den globala ekonomin är nu i den djupaste och mest omfattande nedgången på femtio år. Vägar till tillväxt och jobb står högst på den politiska agendan. Innovation är av central betydelse för att ta sig ur den ekonomiska krisen och skapa arbetstillfällen och framtida välstånd.

Samtidigt hämmar krisen innovationsverksamhet genom att bl.a. minska investeringsmöjligheter, tillgång till finansiering och entreprenörers vilja att ta risker. Krismedvetandet ökar dock motiven till förnyelse och gör det lättare att ompröva och söka nya riktningar. Strukturomvandling för framtida välstånd kan inte få komma i skymundan för akut krisbekämpning.

Vi står nu inför en historisk möjlighet att kraftsamla i Sverige för att vår ekonomi och vårt samhälle ska gå stärkta ut ur krisen. Detta kan ske om politiker och andra intressenter i samhället tar vara på tillfället och skrider till handling nu för att stimulera innovationsrelaterade investeringar som kan påskynda en positiv strukturomvandling i Sverige. Det är nu vi kan handla för att bli ett ledande tillväxtland baserat på vår unika position i den globaliserade kunskapsekonomin och våra starka ambitioner att verka för ett hållbart samhälle.

Innehållsförteckning

Innovation för tillväxt – kraftsamling för Sveriges framtid	1
1. Det finns mycket arbete att bygga på	2
1.1 Utmaningen – att skapa handlingskraft	2
2. Övergripande mål	3
3. Operativa mål	3
4. Genomförandet	4
4.1 Dialogen med politiker nationellt	4
4.2 Regionala dialoger och temagrupper	6
4.3 Handling	7
4.4 Analys och omvärld	7
Bilagor – Tidsplan och exempel på frågor	9
Bilaga 1 - Tidsplan	9
Bilaga 2 – Exempel på frågeställningar för projektet	11

1. Det finns mycket arbete att bygga på

En stor mängd analyser har genomförts under årens lopp för att beskriva Sveriges förutsättningar i en global värld. Nu senast, och under stor uppmärksamhet, har regeringens Globaliseringsråd arbetat. I dagarna har detta råd kommit med en kansli rapport och själva rådets slutrapport. En mängd analyser och konkreta förslag har sett dagens ljus. Mycket av det som redovisas är välgrundat och välkommet. Hur det ska genomföras praktiskt finns dock inte redovisat.

”Innovativa Sverige” publicerades av förra regeringen sommaren 2004. Som en fortsättning på ”Innovativa Sverige” utarbetade näringsdepartementet parallellt med strategin en åtgärdsplan med konkreta åtgärder för att strategin skulle kunna realiseras. Dessa planer har dock endast i begränsad utsträckning omsatts i handling.

Ett antal analyser har utförts av organisationer som IVA, Vinnova, Tillväxtverket, näringslivsorganisationer och forskningsinstitut. Slutrapporter har redovisats, men av förslagen blir det sällan handling eller pengar till nya möjligheter.

Projektet ”Innovation för tillväxt” ska mobilisera till handling för att stimulera till tillväxt och förnyelse i Sverige. Det stora antal analyser och underlag som Globaliseringsrådet och andra aktörer tagit fram ska ligga till grund för konkreta åtgärdsförslag. Denna PM beskriver vad ”Innovation för tillväxt” ska uppnå och vilken förankring som krävs samt tidsatta aktiviteter.

1.1 Utmaningen – att skapa handlingskraft

På det retoriska planet finns en samstämmighet i den politiska debatten kring betydelsen av innovations- och forskningsfrågor. Den politiska debatten tenderar dock att domineras av kärnfrågor som vård-skola-omsorg eller frågor som har en hög grad av folkligt engagemang som integration och brottsbekämpning. Frågor som forskning, innovation respektive innovationsbaserat entreprenörskap och företagande, som rör den långsiktiga

tillväxten och samhällsutvecklingen, skapar mindre engagemang och är inte självklara som "valvinnare". Därför krävs att projektet konkret involverar politiker som ges utrymme att utveckla och förfinas sitt eget engagemang kring dessa frågor. I "Innovation för tillväxt" är avsikten att få till stånd en dialog med politiker redan från första början. Syftet är att säkerställa att ansvariga politiker känner sig delaktiga och kan vara med och påverka projektets innehåll och processens utformning.

Genom att involvera politiker nationellt och regionalt ökar möjligheterna att få ett politiskt engagemang kring innovation för tillväxt. På nationell nivå är det viktigt att tidigt och under hela projektet engagera företrädare för såväl regeringen som oppositionen. Motsvarande gäller på regional nivå.

Att skapa engagemang och kraftsamling, som leder till handling, är projektets viktigaste uppgift. Det är en stor utmaning att under projektets gång stimulera till konkreta, tillväxtskapande åtgärder inom allt från utbildning och forskning till incitament för företagande. Alla medverkande aktörer kan bidra till detta. På så sätt skapas kraftsamling.

2. Övergripande mål

"Innovation för tillväxt" syftar till handling och till utvecklingen av en Innovationsstrategi för Sverige.

Konkreta åtgärder under projektets gång sker genom att myndigheter, företag och andra aktörer stimuleras att agera och därmed främja näringslivets och Sveriges konkurrenskraft. Avsikten är också att regeringen under resans gång stimuleras att vidta ett antal förbättringar såsom regelförändringar och anslå medel till angelägna program och projekt, via statliga myndigheter och organ.

Det vidare syftet med projektet är att göra Sverige till världens främsta innovationsmiljö. Det kräver ett politiskt ledarskap i samverkan med andra intressenter i det svenska samhället, både nationellt och regionalt.

3. Operativa mål

Projektet ska leda till att frågor om innovations- och tillväxtföretagande får större plats i politiken genom att politiker involveras i projektet. De ska känna ett ägarskap till frågorna samtidigt som myndigheter och organisationer ska kunna bidra till att förslag snabbt kan genomföras. Konkret ska projektet leda till att:

- En innovationsstrategi för Sverige som antas av regeringen alternativt en proposition om innovation och tillväxtföretagande
- Regeringskansliet genom närings- och utbildningsdepartementet aktivt medverkar och omsätter vunna erfarenheter i politiska beslut
- Berörda myndigheter och andra aktörer var för sig eller gemensamt genomför konkreta åtgärder

- Näringslivet får tydligare signaler i form av konkreta åtgärder och reformer om att såväl privat som offentlig forskning och innovation är viktigt för Sveriges tillväxt.

Näringsdepartementet bör särskilt involveras i projektet, vilket näringsministern redan ställt sig mycket positiv till. Även andra departement som utbildnings-, finans och socialdepartementen behöver involveras.

Projektet kan genom sin breda kraftsamling fungera som ett "råd" i innovations- och tillväxtföretagandefrågor för näringsministern och andra berörda ministrar, men också som stöd för andra beslutsfattare på hög nivå.

Projektet bör kunna lägga grunden till blocköverskridande överenskommelser om innovations- och tillväxtfrågor.

4. Genomförandet

Projektets inledande delar med dialog och kompletterande analyser ska leda fram till det tredje steget, tydliga strategier och konkret handling. Därför behöver dialoger utformas med fokus på att leda till samhandling och genomförande.

Separata fördjupade projektplaner för politikerdialogen, regionala dialoger och temagrupper samt analysdelen kommer att tas fram tidigt i höst.

4.1 Dialogen med politiker nationellt

En politisk förankring på högsta nivå i regeringen är angelägen. I slutet av maj hölls en middagsöverläggning med näringsministern i en mycket positiv anda. Utgångspunkten är att projektet "Innovation för tillväxt" ska förankras i partiledargrupper och i regeringens krets. Ett enkelt underlag för detta bör då tas fram. En återkoppling, med eventuella reaktioner och synpunkter bör överenskommas med näringsministern. En konkret kontaktperson bland näringsministerns medarbetare och en motsvarande på IVA bör identifieras, så att kontakterna kan ske effektivt.

Förankring av projektet bör också ske med berörda ministrar, statssekreterare och ansvariga tjänstemän på Närings-, Utbildnings- och Socialdepartementen samt på Finansdepartementet. Dessa bör sedan löpande hållas underrättade om vad som sker i projektet. Det kan ske dels genom enskilda samtal med olika tjänstemän, dels genom ett eller flera dialogmöten (briefings) där projektet presenteras och respektive departement kan ge synpunkter.

För projektets långsiktiga bärkraft bör de enskilda partierna och deras respektive riksdagsgrupper och partisekreterare också involveras. Partiorganisationerna har stora kontaktytor och påverkar på många olika vägar "sina egna" statsråd och riksdagsmän. Ofta är denna viktiga kanal förbisedd, kanske därför att dess betydelse främst är långsiktig.

Till detta ska läggas vikten av kontakter med partiernas riksdagsgrupper. Både med gruppleddningarna i riksdagen och med de enskilda riksdagsmän som sysslar med de konkreta politiska frågorna som projektet berör. De viktigaste utskotten är, förutom närings- och utbildningsutskotten, också arbetsmarknads- och finansutskotten. Riksdagsmän från både regeringspartierna och oppositionen ska involveras och engageras, såväl på nationell nivå som i den regionala dialogen. En förankring bör också ske tidigt hos oppositionen där lämpliga kontaktpersoner hos Socialdemokraterna, Vänstern och i Miljöpartiet bör involveras.

Det är viktigt att under sommar/höst få en förankring och deltagande från ansvariga riksdagsmän i den borgerliga alliansen och i oppositionen. Det första mötet bör hållas med grupperna var för sig (alliansen och de röd-gröna). Senare kan de ingå i en eller flera referensgrupper, och då utan åtskillnad mellan grupperna.

Insikter om värdet av innovationspolitik i vid mening är en förutsättning för att vi i Sverige ska få till stånd en kraftfull och dynamisk nationell innovationsstrategi som kan göra Sverige till världens främsta innovationsmiljö. En sådan strategi kräver ett politiskt ledarskap i samverkan med alla andra intressenter i det svenska samhället.

Dialogen ska föras både på nationell och på regional nivå. För att göra dialogerna handlingsinriktade ska de fokuseras på frågor som rör hela Sverige, men utgå från regionala styrkor och möjligheter. I dialogerna deltar politiker, företagsledare, forskare, riskkapitalister och organisationsföreträdare. För att dialogerna ska fungera väl måste de ske i form av en djup dialog, som innebär ett konstruktivt och ömsesidigt tankeutbyte inte minst mellan nationell och regional nivå. Erfarenheter från Wharton School vid University of Pennsylvania, som är ledande på den här nya dialogformen, kan utnyttjas.

Referensgrupper för projektet

IVA har haft en referensgrupp i projektet "Vägval Energi" från alla sju partierna. En liknande grupp bör inrättas för "Innovation för tillväxt". Den bör redan under projektets inledningsfas få möjlighet att påverka projektets utformning, bl.a. vilka studier som bör göras. Det bör tidigt klaras ut hur dessa politiker ska delta i processen.

Även om det ofta är svårt att involvera departementen i arbeten utanför regeringskansliet är det viktigt att på ett effektivt sätt ge företrädare för berörda departement möjlighet att delta i projektet, t.ex. genom en särskild referensgrupp. Detta görs i bl.a. projektet Transport 2030 där Näringsdepartementet är aktiva. Preliminära kontakter med ett antal tjänstemän på Näringsdepartementet har redan visat på ett stort intresse av att medverka i "Innovation för tillväxt".

Seminarier i riksdagen

Riksdagsmän har svårt att hinna med aktiviteter utanför riksdagshuset. Därför bör riktade seminarier ordnas i riksdagen tillsammans med utskott, deltagarna i referensgruppen eller RIFO (Sällskapet Riksdagsledamöter och Forskare), och verksamma i projektet. Genom att låta uppgiften att initiera, inbjuda och leda seminarierna tas om hand av riksdagsmännen själva borde engagemanget kunna öka. Praktisk hjälp ska givetvis projektet ställa upp med. Dessutom kan det vara mycket betydelsefullt att externa personer deltar i seminarierna som presentatörer.

Innovationbriefing av politiker på högsta nivå

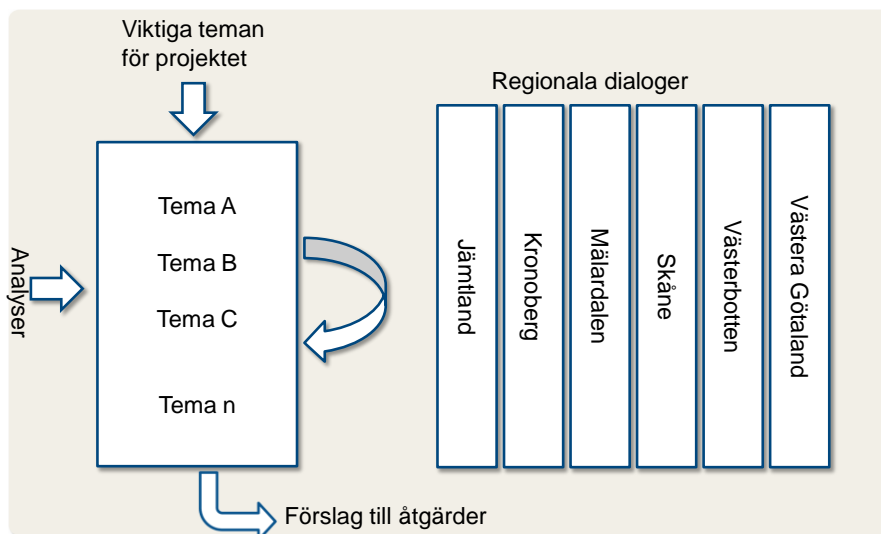
Politiker på allra högsta nivå har stort behov av vara informerade om kunskapsekonomin och innovationspolitiken. Detta är ett förhållande som säkert många politiker är medvetna om och frågan berörs bland annat i det pågående projektet "OECD Innovation Strategy", som ska redovisas i juni 2010.

Utomlands, inte minst i Finland, har man under många år haft en utbildning av landets främsta beslutsfattare. Berörda ministrar har deltagit, liksom riksdagsledamöter, myndighetschefer, universitetsrektorerna, cheferna för såväl arbetsmarknadens parter som de stora företagen. Under 10-talet år har 200 ledande befattningshavare i Finland deltagit. Den finska briefing/utbildningen har inte bara lett till insikt och kunskap, utan också skapat en samsyn bland de ledande inom politik och näringsliv i Finland (Klubb Finland). Inom ramen för "Innovation för tillväxt" planerar vi att utvärdera detta utifrån svenskt perspektiv och undersöka förutsättningarna för att utforma något liknande i Sverige

4.2 Regionala dialoger och temagrupper

"Innovation för tillväxt" är ett nationellt projekt för att utveckla svensk politik inom innovation och tillväxtföretagande. Det är därför centralt att hela landet involveras i processen. Redan från början gäller det att få till stånd engagemang i regionerna för att dels fånga upp frågeställningar och problem, men också för att föra ut intressanta frågeställningar och förslag. De regionala samtal som sker idag har inte möjlighet att föreslå insatser nationellt, därför är denna koppling viktig i detta projekt. I de regionala dialogerna bör givetvis lokala riksdagsmän delta liksom förtroendevalda från såväl kommuner som regioner.

I figuren nedan visas en tänkt koppling mellan teman för olika frågeställningar och regionala dialoger. Teman som ska fokuseras i arbetet och formerna för detta beslutas i styrgruppen

Det regionala arbetet utvecklas vidare i en grupp för samhandling under tidig höst, med de deltagande aktörerna. Fokus blir här på regionindelning, upplägg och genomförande av regionala dialoger och temagrupper. Detta kan i sin tur resultera i konkret samhandling och konkreta innovationspolitiska satsningar, t.ex. genom att strukturfondsprogram djupare involveras i satsningar för innovation och tillväxtföretagande.

4.3 Handling

Projektet ska leda till samhandling mellan organisationer, företag och myndigheter som har möjlighet att påverka innovations- och tillväxtföretagande frågor. Frågan om vad som behöver göras bör projektet snabbt kunna ringa in genom att rita kartan och sedan är fokus på hur detta ska genomföras, dvs. vad som ska göras av vem.

Genom att etablera projektet som en plattform för samlig av många olika aktörer skapas förutsättningar för att få igång "hur-frågorna". Dock är det de deltagande aktörerna som själva behöver gå till handling. Denna del är en röd tråd genom hela projektet.

4.4 Analys och omvärld

Innan exakt upplägg av projektet slås fast analyseras Globaliseringsrådets rapporter i detalj. Dessa rapporter bör i hög grad ge svar på vad som bör göras. I denna analys bör också luckor klarläggas. Detta för att tidigt i projektet ta fram kompletterande underlag men också för att bedöma konsekvenser av olika förslag. Analysdelen ska också syntetisera och "popularisera" visst kunskapsunderlag för att göra det tillgängligt för beslutsfattare och för att tjäna som underlag för projektets många dialoger.

Det är viktigt att Innovationsprojektet tar till sig av omvärldens erfarenheter. I rapporter från nationella aktörer som IVA, tillväxtverket, Vinnova, Tillväxtanalys, Svenskt näringsliv, Globaliseringsrådet, institut samt internationella aktörer ska omvärldsinformation tas till

vara. Projektet bör gå längre och aktivt söka få in konkreta uppslag från omvärlden i de analys- och åtgärdsförslag som ska bli praktisk verksamhet. Här nedan anges några exempel på naturliga anknytningar.

Projektet bör ta del av de processer som sker t.ex. i Finland, England och Danmark. Finland har lagt fram en ny innovationsstrategi, med ökade resurser, som praktiskt genomförs under detta år och nästa. Danmarks globaliseringsstrategi omsätts nu successivt i handling fram t.o.m. 2011. De konkreta erfarenheterna blir viktiga att känna till och förhålla sig till.

Irland, startar i höst en process för att stärka landets innovationsstrategi. Det sker under ledning av landets premiärminister Brian Cowen. Här finns säkert möjligheter till ett givande erfarenhetsutbyte.

OECD håller på med ett stort framåtriktat projekt kallat "The OECD Innovation Strategy". Det ska presentera sina slutrekommendationer i juni 2010. Underlag från projektet diskuteras även 23-24 juni 2009 vid ministermötet på temat "The Crisis and Beyond – for a stronger, cleaner, fairer economy". Erfarenheter från medlemsländerna sammanställs och utvärderas och syftet är att resultatet skall kunna vara underlag för innovationsstrategier i de länder som vill bli framgångsrika. Redan nu har "Innovationsprojektet" kopplat upp sig mot OECD och en delegation besökte organisationen i slutet på maj.

Arbetet med att dels kartlägga vilka analyser som finns och vilka kompletteringar som behövs leds av ett vetenskapligt råd. Som ett första inspel till deras arbete görs i sommar en första genomgång av globaliseringsrådets förslag med bäring på projektets frågeställningar. Sedan börjar ett bredare insamlade av underlag. Under tidig höst specificeras projektets analys del närmare.

Bilagor – Tidsplan och exempel på frågor

Bilaga 1 - Tidsplan

Nedan är en första grov tidsplan för arbetet hösten 2009- vår 2011.

	Övergripande i projektet samt kommunikation	Analys och underlag	Dialog nationellt med politiken	Regional dialog och temagrupper
Juni- aug 2009	Finansiering och sammansättning av <u>styrgrupp</u> Projektorganisationen är på plats.	<u>Vetenskapligt råd</u> tillsätts	Förankring i det politiska systemet.	<u>Grupp för samhandling inrättas</u> – riggar regionala dialogerna och föreslår temagrupper
2009 höst	Projektplan slås fast. Studieresa Kick-off konferens 10 september	Förstudie: Genomgång av befintliga studier och analyser Projektplan slås fast av styrgruppen för vetenskapliga rådet Vetenskapliga rådet lägger ut analyser på forskare, institut och/eller myndigheter. <u>Referensgrupper</u> tillsätts till varje ny studie	<u>Referensgrupp</u> med riksdagspartierna inrättas och ger inspel till projektet. <u>Referensgrupp</u> för tjänstemän i RK inrättas. <u>Forum för alla projektets intressenter inrättas och träffas.</u>	Projektplan för denna del slås fast av styrgruppen. <u>Regionala dialoger</u> med förtroendevalda och entreprenörer förbereds.
2010 vår	Temakonferenser utifrån projektets huvudfrågor anordnas där underlagsrapporter presenteras och diskuteras	Underlagsrapporter/ analyser börjar successivt publiceras, spridas och diskuteras.	Seminarier i riksdagen efter önskemål av ref.grp från partierna. Referensgrupperna följer projektet och bidrar med inspel och får del av projektets resultat efterhand.	<u>Temagrupper inrättas för projektets nyckelfrågor.</u> Temagrupperna börjar sitt arbete med att fokusera sina resp. Regionala dialoger genomförs på olika teman. <u>Samarbetande organisationer</u> kopplar konkreta insatser till innovation för tillväxt.

2010 höst	Fortsatta temakonferenser om frågor som IPR, finansiering, incitament, marknad m.m.	Fortsatt publicering, spridning och diskussion om underlagen	Temagrupperna presenterar sina förslag	<u>Samarbetande organisationer</u> kopplar konkreta insatser till Innovation för konkurrenskraft
2011 vår	Utkast till innovationsstrategi för Sverige finns, diskuteras och förankras		Utkast till innovationsstrategi diskuteras i ref.grp. regionalt och i forum för projektets intressenter	Fortsatt genomförande av insatser för innovation och tillväxtföretagande.

Projektet fortsätter med kommunikation år 2011-2012.

Bilaga 2 – Exempel på frågeställningar för projektet

Det finns en rad frågor som behöver penetreras i ”innovation för tillväxt”. I det följande ges exempel på frågor som är intressanta som utgångspunkter i temagrupper och i regionala och nationella dialoger. Det finns inga svar som gäller alla företag i alla situationer. Konsten är att finna både de generella svar som kan ligga till grund för övergripande beslut och de specifika svar som det enskilda företaget kan ta som vägledning. Exempel på frågeställningar är:

Bakgrund/fakta

- Hur viktigt är kreativitet, entreprenörskap och innovationer för tillväxten?
- Innovationer och entreprenörskapets roll för tillväxten i nya och gamla, små och stora företag i olika branscher?
- Hur skiljer sig förutsättningarna för innovation och entreprenörskap i Sverige jämfört med andra länder?
- Kapitalförsörjning för tillväxtföretag i olika branscher?
- Vad betyder teknik/patent/forskning för framväxten av nya, snabbväxande företag?
- Institutens roll för företagen, stora och små?
- Innovationers väg genom företaget/över till andra företag?
- IPR, Open innovation och dess roll? Är patent viktiga för tillväxtföretag och vad kan göras för att utveckla och skydda privatpersoners patent?
- Anställningsformernas och lönebildningens betydelse för antalet anställda?
- Samarbeten med högskolan och deras betydelse för regional utveckling?

Utmaningar för Sverige

- Vilka är flaskhalsarna för företag att växa?
- Behöver företag bollplank och vilka är de för nya företag (andra företagare, högskolor, teknikbroar, kompisar)?
- Vad är viktigast för tillväxtföretagande när det gäller incitament, skatter och regleringar?
- Vad betyder ny teknik för nya bolag?
- Institutens roll för företagen, stora och små?
- Innovationers väg genom företaget/över till andra företag?
- IPR, Open innovation och dess roll? Är patent viktiga för tillväxtföretag och vad kan göras för att utveckla och skydda privatpersoners patent?
- Är företagens innovationsverksamhet och offentlig finansiering i samklang?
- Vilken roll spelar universiteten i ett alltmer sammanflätat kunskapssystem?
- Vem leder Sverige mot framtiden – dags för en ny policymodell?

Frågor om hur olika utmaningar kan lösas

- Vad kan göras i entreprenörskapets start-, utvecklings- och expansionsfaser (olika åtgärder behövs)?
- Hur kan vi fånga upp den kunskapsutveckling som sker i andra länder och göra den tillgänglig för svenska företag?

- Hur kan efterfrågan stimuleras genom t.ex. innovationsupphandling och standardisering?
- Hur kan forskning och teknisk utveckling bidra till att befintlig och ny kunskap skapar nya varor och tjänster i kreativa och innovativa organisationer.
- Hur kan drivkrafter och förutsättningar för regional innovationspolitik stärkas